

КАКО ДА ДОМАЋИ ЗАДАТАК НЕ БУДЕ ДОСАДАН

Изазов из реалног живота

Наставници домаћи задатак треба да обликују тако да за ученике буде привлачан, али и прилагођен њиховим могућностима, сматра психолог Никола Самац

Упркос томе што је веома важно да ученици на време схвате да труд који уложе приликом израде домаћих задатака неће бити узалудан, јер ће тако обновити градиво и сазнати које области им задају муке, за већину ђака домаћи задаци представљају муку или у њиховом жаргону „смор”. Међутим, велику улогу имају наставници, јер уколико они не представе те задатке као прилику да ученици науче нешто ново или да усаврше вештине, школарци ће и те како покушавати да их избегну, каже за Просветни преглед психолог Никола Самац.

На питање како наставници да обликују домаћи задатак да за ученике буде привлачан, али и прилагођен њиховим могућностима, он каже да, пре свега, морају да имају увид у способности ученика. У супротном, ако свима задају исти домаћи задатак који захтева одређене вештине, а примера ради, доста ђака их не поседује, онда неће наићи на велики одзив.

– Сарадња са педагошко-психолошком службом изузетно је важна. Психолози и педагози требало би да добро познају ученике тако да наставницима пруже довољно информација о њима. Када се утврди ниво способности и вештина ђака, било би добро да наставник цео домаћи задатак представи као изазов за ученике, користећи примере из „реалног живота” – објашњава Самац.

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА У БУДВИ

Стање и перспективе инклузивног образовања

Поређењем сличности и разлика у инклузивној пракси у региону, као и кроз дискусије о позитивним и негативним ефектима инклузије, закључено је да и даље постоје проблеми са којима се суочавају дефектолози у земљама у региону

Међународна научна конференција „Стање и перспективе инклузивног образовања у државама Западног Балкана”, недавно одржана у Будви, у Црној Гори, окупила је велики број научника, стручњака и практичара који се баве инклузивним образовањем у региону. У раду су учествовали представници Северне Македоније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Словеније, Србије и Црне Горе, а све земље у региону изабрале су инклузивно образовање за модел школовања деце са сметњама у развоју.

– Деца са сметњама у развоју, њихови родитељи и стручњаци који раде са њима, као и институције које се баве васпитно-образовним радом морали су да се прилагоде тим оквирима, при чему су нејасно дефинисани садржаји, као и потребе те деце. Међународни карактер и интердисциплинарни приступ конференције дали су јасан увид у тренутно стање и перспективу инклузивног образовања у региону. То је била прилика да стручњаци размене мишљења о ефектима досадашње примене инклузивног образовања, проблемима, који су присутни у пракси, и тренутним научним истраживањима – каже проф. др Горан Недовић, са Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, један од излагача на скупу из наше земље.

На конференцији су представљене и обрађене занимљиве, актуелне теме, које се односе на инклузију ученика са сметњама у развоју, пре свега ђака са поремећајем из спектра аутизма, искуства наставника у инклузивном образовању, законску регулативу и слично. Поређењем сличности и разлика у инклузивној пракси у региону, као и кроз дискусије о позитивним и негативним ефектима инклузије, закључено је да и даље постоје проблеми са којима се суочавају дефектолози, у свим земљама, и поред десето-

У том контексту наводи, када је у питању математика, на пример, да наставник – уместо досадних задатака типа: „Возило се креће том брзином, тим путем, за колико ће стићи на одређено место?” – може да буде креативнији, па би задатак могао да гласи: „Змајеви Денерис Таргерјен лете том брзином преко Вестероса. Колико ће им времена требати да дођу до Зимоврела?”. Иако оба примера код ученика изазивају исту вештину, презентација је сасвим другачија – од возила до „летећег возила”.

КОРАК ДАЉЕ

Неопходно је да ученици добију повратну информацију о домаћим задацима, односно шта су урадили добро, шта нису и како могу да их побољшају, поручује психолог Никола Самац и констатује да многи наставници „беже” од тога, уз образложење да немају довољно времена за мало конкретнији рад са ученицима, да нису довољно плаћени, као и да ученици нису заинтересовани... Али, сматра, не размишљају да управо од њих у великој мери зависи да ли ће неко урадити домаћи или не.

Осим вештина ученика, које утичу на њихов рад, наш саговорник указује да треба водити рачуна и о утицају породице и социјалне средине. Од школараца који су запостављени, које родитељи не контролишу, који су често кажњавани

или оних који потичу из средина са ниским социјално-економским статусом не може се очекивати у потпуности исти елан као код ученика који одрастају у нормалној, срећнијој средини. Зато наставник мора да познаје ученике и њихове специфичности.

Када је реч о доприносу домаћих задатака развоју критичког мишљења и креативности ђака, Никола Самац истиче да јасан, прилагођен, интересантан задатак, са неким практичним значајем, јасно показује путању тог процеса.

– Ђаци ће морати проблему да приступе са различитих становишта, да покушају да га реше на различите начине, али, ако не успеју, видеће шта им представља проблем. Креативност се уочава код предмета који захтевају другачије вештине ученика – објашњава овај психолог, уз напомену да се од ученика не може очекивати да буду креативни приликом завршавања свих домаћих задатака (ако из математике треба да реши 10 задатака из збирке, ту нема толико места креативности), али када је реч о предметима друштвених наука, где ученици имају слободу у изражавању, они ће морати да буду бар мало креативни. У том случају наставник би свакако требало да препозна труд ученика и да их даље усмерава.

Указујући да интердисциплинарна настава постаје све популарнији метод рада, зато што се ученицима градиво представља на нов и интересантан начин и мотивише их на додатно улагање труда, Самац истиче да чак и ако наставници не

одрже такав час, могу да задају домаћи задатак који ће код ученика развијати вештине и способности неопходне за више предмета.

– Истовремено, на тај начин ученици могу да виде да њихови школски предмети у „реалном свету” нису изоловани и да се од њих никада неће тражити само да израчунају брзину путања возила, него нешто више и применљивије. А, када им се представи да домаћи задатак може да се примени и у пракси, то свакако утиче на мотивацију да га ураде како треба – каже наш саговорник.

Према његовим речима, поред тога што ученици путем редовних домаћих задатака вежбају већ научно градиво, или савладавају ново, они стичу и још једну битну вештину – самодисциплину.

– Када стекну навику да одложе „лична задовољства” – играње игрица или „лајковање” на популарним друштвеним мрежама, на пример – они се уче дисциплини и схватају да се поједини задаци морају урадити, иако се њима у том тренутку не чине забавним – наводи Самац и додаје да се редовним бављењем домаћим задацима усавршавају памћење, пажња, али и социјалне вештине ..., што помажу ђаци да добије и боље оцене.

Мила Вуковић

виле позитиван став, док је код очева он ишао у негативном смеру – објашњава мр Јасмина Радојловић.

Међу факторима који утичу на формирање ставова родитеља ученика типичног развоја према инклузивном образовању издвајају се три кључна: информације које родитељи добијају од наставника; затим оне које добијају од њихове деце; и утицај медија. Иако сва три фактора имају велику важност, проф. др Горан Недовић каже да се посебно издваја први, јер су наставници главни актери васпитно-образовног процеса, посебно у свом разреду. Од њиховог става, знања и капацитета зависи и начин на који ће бити прихваћено дете са сметњама у развоју. Проблем настаје јер неки наставници нису довољно обучени, односно не познају довољно методе и технике рада са том популацијом деце, које укључују и подразумевају велико стрпљење и специфичност рада.

ПРИМЕЊИВА ЗНАЊА

– Научни скупови, пре свега они који имају међународни карактер, веома су значајни за размену искуства и компарацију стања везаних за инклузивно образовање. То су прилике да се сагледа шта је то добро урађено или шта није, какви проблеми постоје и како их решити. С друге стране, резултати научних истраживања, који се саопштавају на конференцијама, такође су и примењиви у пракси, те отуда и њихов изузетан значај – каже др Горан Недовић, професор Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду.

– У свим земљама региона инклузивно образовање је приоритет у школовању деце са сметњама у развоју. Све земље развиле су позитивну легислативу везану за инклузивно образовање, те и даље раде на његовом усавршавању. Међутим, евидентно је да скоро све земље региона немају довољно материјалних ресурса и капацитета за такво нешто. Даље, евидентна је разлика у терминологији, што ствара проблем у научној, стручној и широј комуникацији и чест је

генератор неразумевња, неслагања и конфликта између професионалаца и актера инклузивног образовања. Постоји разлика и неслагање у програмима и средствима подршке, кадру и опреми радног простора. Материјали за рад са децом са сметњама у развоју захтевају одређену организацију простора и времена, која је често онемогућена због великог броја деце у разреду. Инклузија деце са сметњама у развоју је важна, јер су образовање и социјализација те деце веома битни и представљају важан елемент у њиховој рехабилитацији. Студије представљају богат извор могућности интервенција и вероватно је да се једна или више опција могу користити за побољшање реакција било ког детета за које је идентификовано да му треба системска подршка – закључује проф. др Горан Недовић.

Теоријска предавања, али и изношење бројних примера из праксе у раду са децом у инклузивном програму на великој међународној конференцији у Будви изродили су и неколико препорука. Пре свега, инклузивно образовање треба дефинисати као процес хуманизације школовања деце. Тај процес треба да се заснива на научним (са)знањима и практичним искуствима у тој области, узимајући у обзир потребе и права деце и њихових породица. Затим, актери у инклузивном образовању треба да се едукују кроз формално образовање на свим нивоима студија, а никако путем курсева и других неформалних облика. Такође, неопходно је наставити научну и стручну сарадњу и уједначавати терминологију, а дефектолози имају капацитете, моралну и професионалну обавезу да учествују у даљем развоју инклузивног образовања.

– Уколико родитељи имају позитивна искуства са инклузивним образовањем, на томе ће изградити и позитиван став, који ће бити пренет и на њихову децу. На тај начин створиће се позитивна клима и услови за прихватање различитости, што ће умногоме допринети развоју целокупног друштва – закључује мр Јасмина Радојловић.

Наташа Ивановић